

Bir Devlet Hastanesindeki Ameliyathane Hemşirelerinin Profesyonel Değerleri ve Etkileyen Faktörler

Professional Values of Operating Room Nurses in a State Hospital and Affecting Factors

Rujnan TUNA^{1a}, Birşen KAHRAMAN^{2b}

ÖZET Amaç: Profesyonel değerler eğitim ve uygulamalara rehberlik eden standartlardır. Bütüncül bir hemşirelik bakımı sunabilmek için profesyonel değerlerin meslek üyelerine kazandırılması önemlidir. Bu çalışma ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerlerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı tasarımda gerçekleştirilmiştir. **Gereç ve Yöntem:** Bu tanımlayıcı çalışma bir devlet hastanesinde çalışan 51 ameliyathane hemşiresi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, tanıtıcı bilgi formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği kullanılarak Kasım-Aralık 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler IBM SPSS Statistics 22.0 paket programı kullanılarak, tanımlayıcı ve nonparametrik testler uygulanmıştır. **Bulgular:** Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerler ölçeği toplamında (123,73±18,42) yüksek düzeyde profesyonel değere sahip olduğu; (44,73±6,55) en yüksek düzeyde profesyonel değeri ise insan onuru alt boyutunda, (16,45±2,28) en düşük düzeyde profesyonel değeri de güvenlik alt boyutunda gösterdikleri belirlenmiştir. Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerlerinin tanıtıcı değişkenlere göre farklılaştığı; yaş, cinsiyet, mesleki deneyim ve mesleği sevme durumuna göre anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (p<0,05). **Sonuç:** Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değer algısının yüksek olduğu, ayrıca kadın hemşirelerin ve mesleğini sevenlerde profesyonel değer algısının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Ameliyathane; hemşire; profesyonel değerler

ABSTRACT Aim: Professional values are standards that guide training and practices. It is important to provide professional values to professional members in order to offer holistic nursing care. This study was carried out in descriptive design in order to determine the professional values of the operating room nurses and the influencing factors. **Methods:** This descriptive study was conducted with 51 operating room nurses working in a public hospital. The data of the research were collected between November-December 2019 using the introductory information form and the Nurses' Professional Values Scale. The analysis of the data was performed by using descriptive statistical and nonparametric analysis methods in SPSS 20.0. **Results:** Operating room nurses had a high level of professional value in the total of professional values scale (123.73 ± 18.42); it was determined that they showed the highest level of professional value in the human dignity sub-dimension (44.73 ± 6.55) and the lowest level of professional value in the security sub-dimension (16.45 ± 2.28). The professional values of operating room nurses differ according to sociodemographic variables; it was determined that there was a significant difference according to age, gender, professional experience and loving profession (p<0.05). **Conclusion:** It was determined that operating room nurses had a high perception of professional value, and women nurses and those who loved their profession had higher professional value perception.

Keywords: Nurse; operating room; professional values

GİRİŞ

Çağdaş toplumların en önem verdiği kavramlardan biri olan profesyonellik, yetkinliklere yönelik tutum, bakış açısı ve davranış biçimi olarak ifade edilmekte olup; profesyonel tutum verimliliğin ve etkinliğin de en temel özelliğidir.^{1,2} Hemşirelik mesleği uygulamalı bir sağlık mesleği olup sağlıklı bireyin sağlığını koruma, sürdürme ve geliştirmede rol almaktadırlar. Bununla birlikte hasta bireyin yeniden sağlığına kavuşması veya yetersizlikleri ile baş edebilmesi için gerekli olan bilgi, istek ve güce kavuşmasında da rol almaktadırlar.¹⁻³ Hemşireler sağlık bakımı hizmeti vermenin yanı sıra araştırma yapma, mesleki faaliyetlere katılma gibi profesyonel mesleki işlevleri de yerine getirmekte olup; profesyonel değerleri olan sağlık meslek üyeleridir.¹

Profesyonel olmak bir takım değerlere sahip olmayı gerektirmektedir.⁴ Değerler; davranışlara rehberlik eden, bireylerin kendini adadığı idealler, kurallar, ilkeler, ahlaki inançlar, standartlar veya niteliklerdir.^{1,5} Değerler kararlarımızı alırken bize yol göstererek hem kişisel hem de profesyonel davranışlarımızı motive ederler.⁵ Profesyonel değerler ise kişinin davranışını etkileyen, eğitim ve uygulamalara rehberlik eden, inanç ve tutumları etkileyen standartlardır.⁶

Amerikan Hemşireler Birliği ve Uluslararası Hemşireler Birliği profesyonel hemşirelik değerlerini yararlılık, özgecilik, estetik, eşitlik, özgürlük, insan onuru, adalet, doğruluk olmak üzere yedi ana başlık üzerinde toplamıştır. Bununla birlikte bireyin sağlığına kavuşmasını öncelikli hedef olarak vurgulayarak yararlılığı en temel değer olarak belirtmişlerdir.² Ayrıca literatürde yapılan bazı

Geliş Tarihi/Received: 29.05.2021 Kabul Tarihi/Accepted: 18.07.2021

ORCID: 0000-0002-5156-3781^a, 0000-0003-2065-1559^b

¹İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, İstanbul

²TC Sağlık Bakanlığı Sağlık Bilimleri Üniversitesi Bakırköy Dr Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

Yazışma Adresi/Correspondence: Rujnan TUNA

E-posta: rujnantuna@yahoo.com

çalışmalarda profesyonel değerlerin; yaş, cinsiyet, medeni ve eğitim durumu¹⁰ ile mesleki kıdem, uzmanlık alanı ve çalışılan pozisyon gibi değişkenler tarafından da etkilediği belirtilmiştir.¹

Bütüncül bir hemşirelik bakımı sunabilmek, karar verme yeteneği ve mesleki kimliğin gelişebilmesi için profesyonel değerlerin meslek üyelerine kazandırılmasında önemlidir.⁶ Hemşirelerin sahip olduğu değerler; hem hasta ve aileyle hem de sağlık ekip üyeleri olan etkileşimine rehberlik ederek; hemşirelik uygulamalarına temel oluşturmaktadır.³ Böylece hemşireler mesleki değerlerin hasta bakımına kattığı anlamı bilecek ve bakımın etkinliği artacaktır.^{2,7} Ayrıca profesyonel değerler, hemşirelere, etik ikilemlerle karşılaştıklarında da yol gösterici olacaktır.² Özellikle cerrahi girişimlerin uygulandığı, hastaların kendilerini fizyolojik ve psikolojik açıdan stres altında ve savunmasız hissettiği ameliyathanelerde görev alan hemşirelerin bütüncül, güvenli ve kaliteli bakımı sağlayıp sürdürebilmesinde profesyonel değerler önem kazanmaktadır.^{8,9}

Bu çalışma ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerlerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacından yola çıkılarak aşağıdaki sorularına yanıt aranmıştır.

- Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerleri ne düzeydedir?
- Ameliyathane hemşirelerin profesyonel değerleri ile kişisel değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Ameliyathane hemşirelerin profesyonel değerleri ile mesleki değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Çalışma tanımlayıcı ve kesitsel tasarımda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma İstanbul'daki bir devlet hastanesinin ameliyathane biriminde Kasım-Aralık 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini İstanbul ilinde yer alan bir kamu hastanesindeki görevli 65 ameliyathane hemşiresi oluşturmuştur. Herhangi bir

örnekleme yöntemine gidilmeksizin kurumda çalışan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 60 ameliyathane hemşiresi örneklem kapsamına alınmış ve 51 ameliyathane hemşiresinden değerlendirmeye uygun veri elde edilmiştir. Araştırmada geri dönüş oranı %85 evrene ulaşma oranı ise %78,46 olarak belirlendi.

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları tanıtıcı bilgi formu ve Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'dir.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmaya katılan hemşirelerin yaşlarını, cinsiyetlerini, medeni durumlarını, eğitim düzeylerini, hemşire olarak meslekte çalışma sürelerini, çalıştıkları pozisyonu, çalışma şekillerini ve mesleği sevmeye durumlarını belirlemeyi amaçlayan sekiz sorudan oluşan bir anket formudur.

Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği:

Amerikan Hemşireler Birliği'nin etik kurallarını yansıtan, hemşirelerin sahip olduğu değerleri ortaya çıkarmak amacıyla Darlene Weis ve Mary Jane Schank¹¹ tarafından geliştirilen 44 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği'nin Türkçe geçerlilik güvenilirliği Şahin Orak ve Ecevit Alpar¹² tarafından yapılmıştır. Ölçek, insan onuru, sorumluluk, harekete geçme, güven ve otonomi olmak üzere beş alt bölümden oluşmaktadır. Ölçek öğeleri 1'den "kesinlikle hayır" 5'e "kesinlikle evet" kadar sıralanmış olan 5 puanlık Likert ölçeği kullanılarak puanlanmıştır. Ölçekten alınacak puan 44 ile 220 arasında değişmektedir. Şahin Orak ve Ecevit Alpar¹² tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan ölçeğin Cronbach's Alfa değeri 0,95 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın tek bir hastanede gerçekleştirilmesi araştırma verilerinin genellenebilirliğini engellemektedir. Ayrıca hastanede görevli tüm ameliyathane hemşirelerinin; rapor, yıllık izin, doğum izni vb. nedenlerle araştırma kapsamına alınamaması da araştırmanın bir diğer sınırlılığını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanması için etik kurul onayı (no:2018/05/06, 12.03.2018) ve kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan gönüllülerden de bilgilendirilmiş sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Ayrıca ölçek yazarlarından da e-posta aracılığı ile izin alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler IBM SPSS Statistics 22,0 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde betimleyici (sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma) ve iç tutarlık analizi (Cronbach alfa) ile nonparametrik testler (Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi) kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan ameliyathane hemşirelerinin tanıtıcı özelliklerine

bakıldığında; %70,6'sının kadın, %66,7'sinin 30 yaş ve altında, %64,7'sinin bekar ve %76,5'nin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların mesleki deneyimlerinin; %35,3'nün üç yılın üzerinde olduğu, %92,2'sinin servis hemşiresi olarak ve %74,5'nin vardiyalı çalıştığı ve %80,4'nün mesleğini sevdiği saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Ameliyathane Hemşirelerinin Tanıtıcı Özellikleri (N:51)

Değişkenler		n	%
Yaş	30 yaş ve altı	34	66,7
	30 yaş üstü	17	33,3
Cinsiyet	Kadın	36	70,6
	Erkek	15	29,4
Medeni Durum	Evli	18	35,3
	Bekar	33	64,7
Eğitim durumu	Lise/Önlisans	6	11,8
	Lisans	39	76,5
	Lisansüstü	6	11,8
Mesleki deneyim	0-3 yıl	15	29,4
	4-7 yıl	18	35,3
	8 yıl ve üzeri	18	35,3
Çalışılan pozisyon	Hemşire	47	92,2
	Yönetici hemşire	4	7,8
Çalışma şekli	Devamlı gündüz/Devamlı gece	13	25,5
	Vardiyalı	38	74,5
Mesleği sevme durumu	Evet	41	80,4
	Hayır	10	19,6

Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerler ölçeği toplamı ve alt boyutlarının puan ortalamaları ile iç tutarlılıkları incelendiğinde; örneklemden elde edilen ölçümlerin iç tutarlılıklarının profesyonel değerler ölçeği toplamında 0,958 iken, alt boyutlarda ise 0,722-0,881 arasında değiştiği görülmektedir. Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerler ölçeği

toplamında (123,73±18,42) yüksek düzeyde profesyonel değere sahip olduğu; (44,73±6,55) en yüksek düzeyde profesyonel değeri ise insan onuru alt boyutunda, (16,45±2,28) en düşük düzeyde profesyonel değeri de güvenlik alt boyutunda gösterdikleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Ölçek Toplamı ve Alt Boyut Ortalamaları İle İç Tutarlılıkları (N:51)

Ölçek	A	Ortalama	±sd	Min	Max
Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği	0,958	123,73	18,42	87,0	155,0
<i>İnsan onuru alt boyutu</i>	0,872	44,73	6,55	26,0	55,0
<i>Sorumluluk alt boyutu</i>	0,881	26,49	4,97	17,0	35,0
<i>Harekete geçme alt boyutu</i>	0,878	19,47	3,85	12,0	25,0
<i>Güvenlik alt boyutu</i>	0,722	16,45	2,28	12,0	20,0
<i>Otonomi alt boyutu</i>	0,845	16,58	2,86	11,0	20,0

α = cronbach's alpha; sd= Standard Deviation; Min=Minimum; Max=Maksimum

Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerleri tanıtıcı değişkenlere göre karşılaştırıldığında; 30 yaş ve üstü hemşirelerden kaynaklı ölçek toplamı ile insan onuru, güvenlik ve otonomi alt boyutlarında anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Cinsiyete göre ise erkek hemşirelerden kaynaklı insan onuru alt boyutunda anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Mesleki deneyim açısından da 8 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip ameliyathane hemşirelerinden kaynaklı güvenlik alt boyutunda ileri düzeyde ($p<0,01$), otonomi alt boyutunda da anlamlı

düzeyde ($p<0,05$) bir fark olduğu saptanmıştır. Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerleri mesleklerini sevmeleri açısından karşılaştırıldığında; mesleğini sevmeyenlerden kaynaklı ölçek toplamı ve alt boyutlarında ileri düzeyde anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,01$). Bununla birlikte ameliyathane hemşirelerinin medeni durum, eğitim düzeyleri ve çalışılan pozisyona göre ise profesyonel değerleri arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Ameliyathane Hemşirelerinin Profesyonel Değerlerinin Tanıtıcı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Değişken	n	Ölçek Toplamı M±SD	İnsan Onuru M±SD	Sorumluluk M±SD	Harekete Geçme M±SD	Güvenlik M±SD	Otonomi M±SD	
Yaş	30 yaş ve altı	34	127,82±16,71	46,29±5,76	27,26±4,69	20,09±3,74	16,97±2,18	17,21±2,67
	30 yaş üstü	17	115,53±19,43	41,59±7,08	24,94±5,27	18,24±3,87	15,41±2,18	15,35±2,89
	Z _{MU} / X _{KW}		-2,160	-2,314	-1,553	-1,626	-2,329	-2,170
	p		0,031*	0,021*	0,120	0,104	0,020*	0,030*
Cinsiyet	Kadın	36	126,33±17,95	46,31±5,70	26,86±5,12	19,81±3,76	16,61±2,36	16,75±2,95
	Erkek	15	117,47±18,64	40,93±7,10	25,60±4,63	18,67±4,06	16,07±2,12	16,20±2,68
	Z _{MU} / X _{KW}		-1,469	-2,497	-0,964	-0,904	-0,720	-0,668
	p		0,142	0,013*	0,335	0,366	0,472	0,504
Medeni Durum	Evli	18	123,67±22,79	45,11±8,55	26,39±5,56	19,61±4,20	16,17±2,71	16,39±3,33
	Bekar	33	123,76±15,95	44,52±5,30	26,55±4,70	19,39±3,71	16,61±2,04	16,70±2,62
	Z _{MU} / X _{KW}		-0,217	-0,741	-0,138	-0,257	-0,517	-0,080
	p		0,828	0,459	0,890	0,797	0,605	0,937
Eğitim durumu	Lise/Önlisans	6	115,50±21,30	40,83±7,83	24,50±5,32	18,17±4,40	15,67±2,34	16,33±3,67
	Lisans	39	123,41±17,81	44,97±6,43	26,18±4,66	19,38±3,67	16,44±2,27	16,44±2,80
	Lisansüstü	6	134,00±17,92	47,0±5,44	30,50±5,36	21,33±4,50	17,33±2,42	17,83±2,48
	Z _{MU} / X _{KW}		2,815	2,730	2,730	2,086	1,454	1,175
	p		0,245	0,255	0,255	0,352	0,483	0,556
Mesleki deneyim	0-3 yıl	15	121,67±15,01	44,73±5,04	25,73±3,88	18,80±3,76	15,93±2,02	16,47±2,77
	4-7 yıl	18	131,28±17,51	46,78±6,45	28,06±5,18	20,89±3,66	17,78±2,13	17,78±2,49
	8 yıl ve üzeri	18	117,89±20,15	42,67±7,41	25,56±5,40	18,61±3,90	15,56±2,12	15,50±2,96
	Z _{MU} / X _{KW}		5,137	3,000	3,000	4,054	9,824	5,848
	p		0,077	0,223	0,223	0,132	0,007**	0,054*
Çalışılan pozisyon	Hemşire	47	124,02±17,60	44,85±6,39	26,53±4,77	19,47±3,78	16,49±2,22	16,69±2,71
	Yönetici hemşire	4	120,25±29,84	43,25±9,32	26,00±7,87	19,50±5,26	16,00±3,37	15,50±4,65
	Z _{MU} / X _{KW}		-0,158	-0,422	-0,176	-0,018	-0,318	-0,460
	p		0,875	0,673	0,861	0,986	0,750	0,645
Çalışma şekli	Devamlı gündüz	13	125,54±21,69	45,15±6,69	26,85±5,68	19,92±4,59	17,08±2,63	16,54±3,38
	Vardiyalı	38	123,11±17,45	44,58±6,59	26,37±4,77	19,32±3,62	16,24±2,15	16,61±2,71
	Z _{MU} / X _{KW}		-0,606	-0,401	-0,379	-0,597	-1,211	-0,196
	p		0,545	0,689	0,704	0,550	0,226	0,844
Mesleği sevme durumu	Evet	41	127,68±17,09	46,0±5,63	27,49±4,88	20,24±3,65	16,93±2,13	17,02±2,81
	Hayır	10	107,50±14,92	39,50±7,75	22,40±2,80	16,30±3,06	14,50±1,90	14,80±2,44
	Z _{MU} / X _{KW}		-3,015	-2,569	-3,033	-2,825	-2,969	-2,276
	P		0,003**	0,010**	0,002**	0,005**	0,003**	0,023*

ZMU / X KW= Mann Whitney U/ Kruskal Wallis; M=Mean; SD=Standard Deviation; p<0,05*; p<0,01**; p<0,001***

TARTIŞMA

Hemşirelerin profesyonel değerlerinin ölçüldüğü araştırmalardan birinde %36,5'inin 28-35 yaş aralığında olduğu, %56,4'ünün evli ve %75,6'sının lisans mezunu olduğu, %69,2'sinin mesleğini sevdiği;¹³ bir diğer çalışmada da araştırmaya katılan hemşirelerin %86,2'sinin kadın, %42,9'nun bekar, %53,2'sinin lisans mezunu, %70,3'nün servis hemşiresi olarak çalıştığı ve %65,6'sının beş yıl ve üzerinde mesleki deneyime sahip olduğu belirlenmiş¹⁰ olup çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Türe ve Demirsoy¹⁴ tarafından yapılan çalışmada da araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalaması 32,14±7,12 olup; %84,2'si kadın, %53,6'sı evli, %61,9'u lisans mezunu, %61,7'si mesleğini isteyerek seçmiş, %57,6'sı mesleğinden memnun olduğunu ifade etmiş olup çalışma bulgularını desteklemektedir.

Ameliyathane hemşireleriyle yapılan bir çalışmada da araştırmaya katılan ameliyathane hemşirelerinin %69,7'sinin kadın, %48,4'ünün 36-40 yaş aralığında, %59,8'i lisans düzeyinde, %89,3'ünün evli, %28,7'sinin 11-15 yıl mesleki deneyime sahip olduğu, %71,3'ünün mesleğini ve %82'sinin şu anki görevini isteyerek seçtiği belirlenmiştir.¹⁵ Ameliyathane hemşireleri ile yapılan bir diğer çalışmada da ameliyathane hemşirelerinin %93,63'ünün kadın, %38,18'inin 35-40 yaş arasında, %69,09'unun evli, %78,19'unun lisans mezunu olduğu, %56,37'sinin 11 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olduğu ve %54,55'inin hemşirelik mesleğini ve ameliyathanede çalışmayı isteyerek seçtiği belirlenmiş⁹ olup bu çalışmanın bulgularını ile uyumludur. Sonuç olarak hemşirelerin profesyonel değerlerinin değerlendirildiği çalışmalarda; örneklemin genel olarak genç ve orta yaşta, kadın, lisans mezunu, evli ve mesleğini seven bir profile sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan ameliyathane hemşirelerinin hem ölçek toplamı hem de alt boyut puan ortalamaları yüksek düzeyde bulunmuş olup; profesyonel değerleri tanımlayabildikleri belirlenmiştir. Bu sonuçların; Tanrıverdi'nin¹⁰, Kaya ve Kantek'in⁶, Öz'ün¹⁶, Yayla ve ark.'nın¹⁷, Görüş ve ark.'nın¹ çalışmaları ve literatür bilgileriyle uyumlu olduğu görülmekte olup, bu durum da hemşirelerin mesleklerinin profesyonel değerlerini benimsediklerini ve uygulamaya aktardıklarını düşündürmektedir.

Türe ve Demirsoy'un¹⁴ çalışmasında hemşirelerin ölçek toplam puan ortalaması 114,94±16,92 olarak belirlenirken; (3,77±,701) en yüksek puan ortalamasının otonomi alt boyutunda, (3,48±,629) en düşük puan ortalamasının ise sorumluluk alt boyutunda elde edildiği belirlenmiştir.¹⁴ Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerlerinin değerlendirildiği bir başka çalışmada ise ameliyathane hemşirelerinin (3,73±0,79) en yüksek mesleki profesyonelliklerinin bakım verme ve (3,66±0,85) adalet alt boyutunda olduğu; mesleki profesyonellik toplam puan ortalamasının (3,57±0,75) da yüksek düzeyde olduğu belirlenmiş olup çalışmamızın bulgularını desteklemektedir.¹⁵ Genel olarak çalışmanın ve yapılan diğer çalışmaların sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; hemşirelerin profesyonel değerlerin tüm alt boyutlarında yüksek mesleki değerlere sahip oldukları belirtilebilir.

Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerlerinin tanıtıcı değişkenlere göre farklılaştığı; yaş, cinsiyet, mesleki deneyim ve mesleği sevmeye durumuna göre anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Tanrıverdi'nin¹⁰ araştırmasında da hemşirelerinin profesyonel değerler düzeyleri ile demografik değişkenler açısından anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Buna göre; profesyonel değerler düzeyinin cinsiyetle, medeni durumla, en son bitirilen okulla göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiş olup çalışma bulgusunu destekler niteliktedir.¹⁰ Buna karşın Görüş ve ark.¹ ile Korkmaz ve Aydemir'in¹⁸ çalışma bulgularında ise hemşirelerin cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu ve iş deneyimi gibi değişkenler açısından profesyonel değerlerin etkilemediği saptanmıştır. Araştırmada ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerleri ile medeni durum, eğitim düzeyi ve çalışılan pozisyon arasında anlamlı fark belirlenmezken; yönetici hemşirelerle yapılan başka bir çalışmada ise profesyonel değerlerin eğitim düzeyiyle farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.⁶ Bu bulgular yaş ve mesleki deneyim süresi arttıkça profesyonel mesleki algısının azaldığını; bununla birlikte erkek hemşirelerin meslekleriyle bütünleşemediklerini ve profesyonel algılarının daha az oluştuğunu düşündürmektedir.

Ameliyathane hemşireleri ile yapılan bir çalışmada; mesleki profesyonellik ölçek puanlarının (t=2,13; p<0,05) hemşirelerin

cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği; kadın hemşirelerin mesleki profesyonellik ölçek puanlarının, erkek hemşirelerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca, ($t=-2,89$; $p<0,05$) bakım verme ve ($t=2,40$; $p<0,05$) sadakat alt boyut puanlarıyla, ($t=-2,33$; $p<0,05$) mesleki profesyonellik ölçek puanlarının hemşirelerin medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği; bekar hemşirelerin bakım vermeye ilişkin mesleki profesyonellik puanının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yine ameliyathane hemşirelerinin mesleki profesyonellik ölçeği ($F=2,50$; $p<0,05$) puanlarının, hemşirelerin bulunduğu görevdeki çalışma sürelerine ilişkin anlamlı bir farklılık gösterdiği; bu farkın beş yıl ve daha az ile 21 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan hemşirelerden kaynaklandığı belirlenmiştir.¹⁵ Ameliyathane hemşireleri ile yapılan bir çalışmada da; yüksek lisans mezunu hemşirelerin, mesleki profesyonellik puanlarının yüksek ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu ($p<0,05$), eğitim düzeyi arttıkça mesleki profesyonellik tutum düzeyinin arttığı saptanmıştır. Hemşirelerin mesleğe yönelik düşüncelerinin mesleki profesyonellik ile ilişkisine bakıldığında; mesleği ve ameliyathanede çalışmayı isteyerek seçen hemşirelerin mesleki profesyonellik tutum puanlarının yüksek ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$) olup çalışma bulgularını desteklemektedir.⁹ Sonuç olarak mesleğini sevmeyen hemşirelerin profesyonel değer algılarının mesleğini severek yapan meslektaşlarına oranla daha az geliştiği ve güçlendiği söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerler ölçeği toplamında yüksek düzeyde

profesyonel değere sahip olduğu, en yüksek düzeyde profesyonel değeri insan onuru, en düşük profesyonel değeri ise güvenlik alt boyutunda gösterdikleri belirlenmiştir.

Ameliyathane hemşirelerinin profesyonel değerleri ile kişisel değişkenleri karşılaştırıldığında yaş ve cinsiyet; profesyonel değerleri ile mesleki değişkenleri karşılaştırıldığında mesleki deneyim ve mesleği sevme durumuna göre ölçek toplamı ve alt boyutlarında anlamlı farklar olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde;

- Hastaların bağımlılık düzeylerinin en yüksek düzeyde olduğu ve bilincinin olmadığı ameliyathane gibi özellikli birimlerde ameliyathane hemşirelerin profesyonel değerlerin belirli aralıklarla ölçülüp, yüksek düzeyde sürdürülmesi,
- Ameliyathane hemşirelerinin yaşı ve mesleki deneyim süreleri arttıkça azalan profesyonel değer algısının tekrar kazandırılması için profesyonel değer algısının tekrar kazandırılması için belli aralıklarla eğitimlerin düzenlenmesi,
- Özellikle erkek hemşirelere profesyonel değer algılarının artırılması ve öneminin kavranmasında daha duyarlı ve dikkatli davranılması,
- Mesleğini sevmeyerek icra eden ameliyathane hemşirelerinin ise hemşireliğin kutsallığı ve önemi ile hasta bakımında profesyonel değerlerin yeri ve önemi konusunda daha hassas davranılması önerilebilir.

Nightingale Hemşirelik Dergisi 2015; 23(1):32-40.

KAYNAKLAR

1. Görüş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A. Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2014; 5(3): 137-142.
2. Karadağlı F. Hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değer algıları ve etkileyen faktörler. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2016; 9 (2): 81-91.
3. Can Ş, Acaroğlu R. Hemşirelerin mesleki değerlerinin bireyselleştirilmiş bakım algıları ile ilişkisi. *Florence*
4. Schmidt BJ, McArthur EC. Professional nursing values: a concept analysis. *Nurs Forum* 2017; 53(6): 1-7. doi: 10.1111/nuf.12211
5. Deliktaş A, Körükçü Ö, Kabukçuoğlu K. Hemşirelik eğitiminde uygulanabilir bir yöntem: değer açıklama. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2016; 5(4): 25-31.
6. Kaya A, Kantek F. Yönetici hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve etkileyen faktörler. *Sağlık ve*

- Hemşirelik Yönetimi Dergisi 2016; 3(1): 18-25.
7. Aydın AI, Ozyazicioglu N, Atak M, Surenler, S. Determination of professional values in nursing students. *Int J Caring Sci* 2018; 11(1): 254-261.
 8. Çevik Acar E, Yıldız Fındık Ü. Ameliyathanede hastaların hemşirelik bakım kalitesi hakkında düşüncelerinin ve kaygı düzeylerinin değerlendirilmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2015; 18(4): 268-273.
 9. Güvenir Özpekin Ö, Erdim A. Ameliyathane hemşirelerinin mesleki profesyonelliklerinin intraoperatif bakım kalitesine etkisinin değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci* 2016; 8(4): 277-287.
 10. Tanrıverdi H. Hemşirelerin profesyonel değerleri ile örgütsel vatandaşlık davranış düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Ulakbilge* 2017; 5(13): 1183-1204.
 11. Weis D, Schank MJ. An instrument to measure professional nursing values. *J Nurs Scholarsh* 2000; 32(2): 201-204.
 12. Şahin Orak NS, Ecevit Alpar S. Hemşirelerin profesyonel değerleri ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2012; 2(5): 22-31.
 13. Tarhan G, Kılıç D, Yıldız E. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi* 2016; 58: 411-416.
 14. Türe A, Demirsoy N. Bir kamu hastanesinde çalışan hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2018; 6(66): 108-120.
 15. Hisar K M, Oflaz A. Ameliyathane hemşirelerinde iş doyumunu ve mesleki profesyonellik. *Genel Tıp Dergisi* 2019; 29(4): 175-182.
 16. Öz M. Cerrahi hemşirelerin mesleki profesyonellik ve örgütsel vatandaşlık davranışları. [Yüksek Lisans Tezi] Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015.
 17. Yayla A, Özlü ZK, Gümüş K, Sevinç G, Khaghani E. İki farklı kültürdeki hemşirelerin profesyonel değerlerinin incelenmesi: farklı iki ülke örneği. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi* 2015; Eylül/Ekim/Kasım/Aralık Sonbahar Kış Dönemi (5), 19-33.
 18. Korkmaz O, Aydemir S. Örgütsel sessizlik ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 2015; 13(2): 140-165.